KELA/4253/2025
29.4.2025 JULKAISU RAJOITETTU

Kansaneläkelaitoksen (Kelan) asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle sairausvakuutuslain väliaikaisesta muuttamisesta ja toimeentulotuesta annetun lain 7 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE 36/2025 vp)

Hallituksen esityksessä ehdotetaan sairausvakuutuslain väliaikaista muuttamista siten, että 65 vuotta täyttäneille vakuutetuille tarjotaan mahdollisuus valita yksityinen terveyspalveluiden tuottaja julkisen terveydenhuollon sijasta tai sen ohella. Tavoitteena on kehittää yksityisen sairaanhoidon Kela-korvausjärjestelmää osana terveydenhuollon palvelujärjestelmän kokonaisuutta, vahvistaa asiakkaiden valinnanvapautta ja perusterveydenhuollon palveluiden saatavuutta sekä keventää julkiseen terveydenhuoltoon kohdistuvaa kuormitusta.

Sairausvakuutuslakia muutettaisiin siten, että 65 vuotta täyttäneiden vakuutettujen yleislääkärin vastaanottokäynnit yksityisessä terveydenhuollossa korvattaisiin niin, että omavastuuosuus olisi enintään julkisen perusterveydenhuollon lääkärikäynnistä perittävän asiakasmaksun suuruinen. Korvattaville vastaanottokäynneille vahvistettaisiin enimmäishinnat ja korvaustaksat. Korvaus lääkärinpalkkiosta voitaisiin maksaa enintään kolmesta lääkärikäynnistä kalenterivuodessa.

Lisäksi lakia muutettaisiin siten, että laissa tarkoitetulla lääkärin vastaanotolla määrätyt, erikseen määritellyt tutkimukset tulisivat korvattavaksi. Näytteenotolle ja tutkimuksille vahvistettaisiin enimmäishinnat, ja näiden enimmäishintojen määristä korvattaisiin vakuutetulle 50 prosenttia. Vakuutetulle voitaisiin maksaa korvaus tutkimuksesta ja hoidosta enintään kolmen lääkärin tekemän määräyksen perusteella kalenterivuodessa.

Lakiesityksen taustalla on Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjaus perusterveydenhuollon saatavuuden parantamisesta ja hoitojonojen purkamisesta kohdentamalla yksityisen sairaanhoidon hoito- ja tutkimuskorvauksiin.

Lausunto

Kela kannattaa hallituksen esitystä 65 vuotta täyttäneiden vakuutettujen yksityisen sairaanhoidon hoito- ja tutkimuskorvauksista. Esitys on merkityksellinen useista eri näkökulmista, kuten Kelan yksityisen sairaanhoidon korvausjärjestelmän kehittämisen kannalta ja sillä tavoitellaan perusterveydenhuollon palvelujen saatavuuden parantumista. Esitys antaisi mahdollisuuden kerätä tietoa valinnanvapauden käyttämisestä ja hoidon jatkuvuudesta.

Esitys tarjoaisi mahdollisuuden kokeilla uutta korvausmallia. Esityksen korvausmallissa uutta on muun muassa enimmäishintojen vahvistaminen korvattavalle hoidolle ja tutkimuksille samoin kuin asiakkaan omavastuuosuuden määrittely. Korvausmallissa olisi mahdollista arvioida vaikutuksia palvelujen saatavuuteen ja kustannuksiin. Lisäksi esitetty korvausmalli antaisi arvokasta tietoa siitä, miten yksityisen ja julkisen palvelutuotannon välinen valinnanvapaus toteutuu käytännössä.

JULKAISU RAJOITETTU

Kela pitää kannatettavana enimmäishintaa ja asiakkaan omavastuuta koskevia ehdotuksia. Lääkärin vastaanottopalkkiolle sekä tutkimuksille asetettavat enimmäishinnat sekä kielto periä poliklinikka-, toimisto- tai muita vastaavia maksuja takaisivat korvausten tarkoituksenmukaisen kohdentumisen ja estäisivät niiden valumisen palveluntuottajan asiakkaalta perimiin hintoihin.

Esitys parantaisi 65 vuotta täyttäneiden Suomen sairausvakuutuksen piiriin kuuluvien vakuutettujen perusterveydenhuollon palvelujen saatavuutta lisäämällä taloudellisia mahdollisuuksia valita yksityinen terveydenhuollon palveluntuottaja julkisen terveydenhuollon sijaan ja nopeuttaa hoitoon pääsyä. Korvausmallin toimeenpanon onnistuminen edellyttää kattavaa viestintää ja ohjeistusta sekä asiakkaille että palveluntuottajille.

Kela vahvistaisi esitykseen sisältyville yleislääkärin vastaanottokäynneille ja tutkimuksille enimmäishintojen luettelon ja niiden korvaustaksat sekä vakuutetun omavastuuosuuden. Enimmäishinnat ja korvaustaksat perustuisivat tutkimus- ja hoitotoimenpiteen laatuun, sen vaatimaan työhön ja aiheuttamaan kustannukseen, korvattavan palvelun hoidolliseen arvoon ja korvauksiin käytettävissä oleviin varoihin.

Kela solmisi halukkaiden yksityisen terveydenhuollon palveluntuottajien kanssa sopimuksen esityksen mukaisten palveluiden tuottamisesta. Palveluntuottaja sitoutuisi sopimuksessa tuottamaan palveluita laissa säädetyillä edellytyksillä, kuten noudattamaan Kelan vahvistamia enimmäishintoja ja perimään lääkärin vastaanotosta enintään asiakasmaksulain mukaisen omavastuuosuuden. Palveluntuottaja sitoutuisi hakemaan tuottamistaan palveluista korvausta suorakorvausmenettelyllä suorakorvaussopimuksen mukaisesti.

Vaikutustenarviointiin liittyy epävarmuuksia palveluntuottajien ja asiakaskäyntien lukumääristä. Käyntimäärien arvioidaan lisääntyvän jopa viisinkertaisiksi, mikä vaikuttaa Kelan toimintamenoihin.

Korvausmallin seurannassa ja tutkimuksessa hyödynnettäisiin Kelan korvausrekisterin tietoja sekä valtakunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonkeruu- ja raportointijärjestelmän (Hilmo-rekisteri) tietoja. Lisäksi asiakaskyselyillä ja haastatteluilla voitaisiin kerätä tietoja asiakkailta sekä palveluntuottajilta ja hyvinvointialueilta. THL:n, Kelan ja Tilastokeskuksen rekisteriaineistoilla arvioitaisiin vuoden 2027 jälkeen, paljonko 65 vuotta täyttäneiden terveyspalvelujen käyttö muuttui korvausmallin käyttöönoton myötä sekä yksityisissä että julkisissa palveluissa. Lisäksi rekisteritutkimuksessa tarkasteltaisiin hoidon jatkuvuutta sekä sitä, missä tulo- ja sosioekonomisissa ryhmissä hyödynnettiin valinnanvapautta.

Ulkomaalaisilla, jotka kuuluvat Suomen sairausvakuutuksen piiriin, olisi oikeus saada korvauksia uuden korvausmallin mukaisesti. EU-alueelta tulevilla henkilöillä olisi oikeus saada yleislääkärikäynnin ja tutkimusten korvaukset enimmäishinnan mukaisesti.

Mia Helle
yksikön päällikkö

Reija Jääskeläinen
keskuksen päällikkö